

ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ ЩОДО ПРИЙНЯТТЯ ПРОПОЗИЦІЇ, ОБІЦЯНКИ АБО ОДЕРЖАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ СЛУЖБОВИМИ ОСОБАМИ ПІД ЧАС ПЕРЕТИНАННЯ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ

TERMINOLOGY OF ACCEPTANCE OF OFFER, PROMISE OR RECEIPT OF UNLAWFUL BENEFIT BY OFFICIALS WHILE CROSSING THE STATE BORDER

Сергій Задніченко¹

Національна поліція України

(вул. Академіка Богомольця, 10, м. Київ, 01601)

Serhii Zadnichenko

National Police of Ukraine

(10, Academician Bogomolets St., Kyiv, Ukraine, 01601)

Отримано: 12.01.2024. Затверджено: 03.03.2024

АНОТАЦІЯ

Стаття 33 Конституції України гарантує кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, свободу пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, встановлених законом. Але, з початку введення воєнного стану в Україні почала діяти заборона перетину кордону чоловікам віком від 18 до 60 років. Правові основи, порядок здійс-

¹ заступник начальника Департаменту документального забезпечення — начальник управління організаційного забезпечення та контролю; orcid 0009-0005-3461-4451; e-mail: sergej_z_777@ukr.net

нення прикордонного контролю, умов перетинання державного кордону України визначені Законом України «Про прикордонний контроль». За незаконний перетин кордону України передбачена адміністративна та кримінальна відповідальність: адміністративна — стаття 204-1 КУпАП (Незаконне перетинання або спроба незаконного перетинання державного кордону України); кримінальна — стаття 332 КК (незаконне переправлення осіб через державний кордон України), стаття 335 КК (ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу), стаття 336 КК (ухилення від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період), стаття 358 КК (підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів), стаття 368 КК (прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою), стаття 369 КК (пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі). Акцентовано увагу на статті 368 КК України, яка є в лідерах за популярністю та найбільш резонансною серед корупційних правопорушень, а сам на предметі «неправомірна вигода» щодо розуміння одним з найбільш проблемних при доказуванні. Враховуючи завдання оптимізації системи запобігання та протидії корупції забезпеченням дієвого та ефективного її функціонування відповідно специфіки здійснюваних повноважень функцій органів Держприкордонслужби рівнях виступає повне, об'єктивне та всебічне встановлення причин та умов, що сприяли вчиненню особовим складом Держприкордонслужби корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, вивчення обставин, що можуть стати передумовами до їх вчинення. Також, забезпечення доброчесності особового складу Держприкордонслужби, формування в особового складу нетерпимості до проявів корупції, підвищення рівня правової свідомості.

Ключові слова: неправомірна вигода; державний кордон; прийняття, пропозиція, обіцянка, одержання; службова особа; кримінальне правопорушення; злочин.

ABSTRACT

Article 33 of the Constitution of Ukraine guarantees everyone who is legally on the territory of Ukraine freedom of movement, free choice of residence, and the right to leave the territory of Ukraine, except for restrictions established by law. However, since the introduction of martial law in Ukraine, men between the ages of 18 and 60 have been banned from crossing the border. The legal framework, the procedure for border control, and the conditions for crossing the state border of Ukraine are defined by the Law of Ukraine "On Border Control". Illegal crossing of the border of Ukraine is subject to administrative and criminal liability: Administrative — Article 204-1 of the Code of Administrative Offenses (illegal crossing or attempt to illegally cross the state border of Ukraine); Criminal — Article 332 of the Criminal Code (illegal transportation of persons across the state border of Ukraine), Article 335 of the Criminal Code (evasion of conscription for regular military service, military service by conscription of officers), Article 336 of the Criminal Code (evasion of conscription for military service during mobilization, for a special period, for military service by conscription of persons from among reservists during a special period), Article 358 of the Criminal Code (forgery of documents, seals, stamps and forms, sale or use of forged documents, seals, stamps), Article 368 of the Criminal Code (acceptance of an offer, promise or receipt of an undue benefit by an official), Article 369 of the Criminal Code (offer, promise or provision of an undue benefit to an official). Let's focus on Article 368 of the Criminal Code of Ukraine,

which is among the most popular and high-profile corruption offenses, and the subject of “undue advantage” itself is one of the most problematic in terms of understanding in terms of proof. Given the task of optimizing the system of preventing and combating corruption, ensuring its efficient and effective functioning in accordance with the specifics of the powers exercised by the SBGS, the functions of the SBGS bodies at all levels include a complete, objective and comprehensive establishment of the causes and conditions that contributed to the commission of corruption or corruption-related offenses by the SBGS personnel, as well as the study of circumstances that may become prerequisites for their commission. Also, to ensure the integrity of the State Border Guard Service personnel, to form intolerance to corruption among the personnel, to raise the level of legal awareness.

Key words: undue advantage; state border; acceptance, offer, promise, receipt; public official; criminal offense; crime.

I. ВСТУП

У воєнний час забороняється виїзд призовників, військовозобов’язаних та резервістів з місця проживання без дозволу керівника відповідного районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки (військовозобов’язаних та резервістів Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України — без дозволу відповідного керівника). Питання відстрочки від призову на військову службу та під час мобілізації врегульовані Законами «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» та «Про військовий обов’язок і військову службу». У березні 2023 року Державна прикордонна служба підготувала роз’яснення, в якому пояснила, щодо громадян України чоловічої статі віком від 18 до 60 років, коли мають право (не мають підстав для виїзду) або порушують правила перетину кордону. Незаконне перетинання державного кордону у військовий час тягне за собою відповідальність, яка може бути адміністративною або кримінальною залежно від кожного конкретного випадку і це може бути штраф, обмеження волі або навіть позбавлення волі, а конкретний вид та розмір відповідальності за незаконний перетин кордону у військовий час передбачені у санкції відповідних статей КК України або КУпАП. Наприклад, перетин кордону поза пунктами пропуску (через ліс, річку, у багажнику автомобіля тощо), надання чужого документа при перетині кордону (в тому числі паспорта жінки, відповідно переодягнувшись) у таких випадках буде наставати адміністративна відповідальність, передбачена статтею 204-1 КУпАП «Незаконне перетинання або спроба незаконного

перетинання державного кордону України». За вчинення цього адміністративного правопорушення передбачено штраф у розмірі від 3 400 до 8 500 гривень або адміністративний арешт. При незаконному перетинанні державного кордону чоловіками віком від 18 до 60 років незалежно від способу, їх дії можуть також кваліфікуватися за статтею 336 КК України, оскільки сьогодні найчастіше незаконний перетин здійснюють саме з метою ухилення від призову.

Внесок у розроблення проблеми кримінальних правопорушень, пов'язаних з одержанням неправомірної вигоди в Державній прикордонній службі України, зробили П. Андрушко, О. Бондаренко, О. Грудзур, О. Джужа, О. Дудоров, Ю. Курилюк, М. Мельник, В. Осадчий, І. Рощина, А. Савченко, С. Філіппов, М. Хавронюк, О. Ярошенко та інші.

II. МЕТА І МЕТОДОЛОГІЯ

Стаття написана на основі вивчення вітчизняних літературних джерел, нормативно-правових актів, прикладів з практики щодо висвітлення правових аспектів кримінальної відповідальності за одержання неправомірної вигоди службовими особами Державної прикордонної служби України. Крім того, окресленні напрями подальшого удосконалення профілактичних заходів при висвітленні цього питання щодо попередження одержання неправомірної вигоди службовими особами Державної прикордонної служби України. Для досягнення зазначеної мети застосовані системний, структурно-функціональний та інші загальнонаукові методи пізнання.

III. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У статті 19 Конституції України визначено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України, а статтею 33 Конституції України встановлено, що кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом. Відповідні обмеження на виїзд за кордон визначені статтею 6 Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України», а також можуть бути встановлені відповідно до п. 6

ч. 1 ст. 8 Закону України від 12.05.2015 № 389-VIII «Про правовий режим воєнного стану». Указом Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» у зв'язку з військовою агресією проти України, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, відповідно до п. 20 ч. 1 ст. 106 Конституції України, Закону України «Про правовий режим воєнного стану» в Україні введено воєнний стан. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 03.03.2022 № 194 «Деякі питання бронювання військовозобов'язаних в умовах правового режиму воєнного стану» обласні військові адміністрації були наділені повноваженнями приймати рішення щодо бронювання військовозобов'язаних водіїв медичних вантажів та вантажів гуманітарної допомоги. Критерії та процедура прийняття рішень щодо бронювання військовозобов'язаних водіїв жодним чином не були врегульованими, що давало змогу обласним військовим адміністраціями користуватися широкою дискрецією та приймати рішення на власний розсуд, а тому впроваджувалися корупційні схеми виїзду військовозобов'язаних чоловіків і транспортних засобів за кордон. Як наслідок, зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України); прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України); пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК України), також порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (ст. 172-7 КУпАП) та дисциплінарна відповідальність, у тому числі звільнення особи із займаної посади; за вчинення корупційного чи пов'язаного з корупцією правопорушення відомості про таку особу вносяться до Реєстру корупціонерів (ст. 59 Закону України «Про запобігання корупції»). При цьому, при вчиненні незаконного перетинання державного кордону України та притягненні особи до кримінальної відповідальності за ст. 368 КК України (найбільш резонансною серед корупційних правопорушень), одним із проблемних при доказуванні є предмет «неправомірна вигода».

Під неправомірною вигодою, згідно з приміткою до ст. 364-1 КК України розуміють: грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають

або одержують без законних на те підстав¹. Відповідно до примітки ст. 368 КК України неправомірною вигодою в значному розмірі вважається вигода, що в сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, у великому розмірі — така, що у двісті і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, в особливо великому розмірі — така, що у п'ятсот і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Розкриємо кожен елемент неправомірної вигоди. *Грошові кошти (гроші)* – особливий товар, що є загальною еквівалентною формою вартості інших товарів. До грошових коштів (грошей) належить: національна валюта України – грошові знаки у вигляді випущених Нацбанком паперових грошових знаків (банкнот) і розмінної металевої монети, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території України; іноземна валюта – іноземні грошові знаки у вигляді банкнот, казначейських білетів, металевої монети, що перебувають в обігу та виступають законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави (іноземних держав). Гроші можуть перебувати як у готівковій, так і в безготівковій формах у вигляді коштів на рахунках в установах банку, в акредитивах, у підзвітних осіб та депозитах. У свою чергу, відповідно до ст. 190 Цивільного кодексу України *майном*² як особливим об'єктом вважаються окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки. Вважаємо, що під поняттям «майно» в контексті предмета підкупу слід розуміти окремі речі, сукупність речей, майнових прав чи обов'язків, які пропонують, обіцяють, надають чи одержують без законних на те підстав, а під річчю (сукупністю речей) – предмет матеріального світу, щодо якого можуть виникати цивільні права та обов'язки (ст. 179 Цивільного кодексу України). *Загалом майно* — це окрема річ або сукупність речей, які виступають об'єктом права власності та можуть бути предметом різних цивільно-правових і господарсько-правових договорів. Цивільне право відносить до майна як особливого об'єкта також майнові права та обов'язки, а господарське – інші цінності, включаючи нематеріальні активи, які мають вартісне визначення, виробляються

¹ Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

² Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

чи використовуються у діяльності суб'єктів господарювання та відображаються в їх балансі або враховуються в інших передбачених законом формах обліку майна цих суб'єктів. До особливих видів майна належать тварини, підприємство як єдиний майновий комплекс, гроші (грошові кошти), валютні цінності, цінні папери, результати робіт, послуги, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація, а також інші матеріальні та нематеріальні блага. Поняття «майно» може охоплювати будь-які активи, матеріальні чи нематеріальні, рухомі чи нерухомі, виражені в речах або у правах, а також юридичні документи чи активи, що підтверджують право власності на такі активи або інтерес у них (п. «д» ст. 2 Конвенції ООН проти корупції). Отже, у широкому розумінні майно – це відповідні матеріальні цінності, майнові права та обов'язки, матеріальні та нематеріальні блага, юридичні документи. Переваги – **визначаються** додаткові матеріальні чи інші вигоди, можливості, привілеї, які суб'єкт має порівняно з іншими, що ставлять його в неоднакове становище з іншими особами¹. Переваги можуть виявитися у позачерговому або першочерговому одержанні матеріальних благ, послуг або пільг, які належать особі **за законом**. Предметом підкупу під перевагами розуміють надання окремій особі певних привілеїв стосовно інших; особливі привілеї, що створюють додаткові можливості для конкретних осіб, які вигідно відрізняють їх від інших (зменшення обсягу трудових обов'язків зі збереженням повної оплати праці). **Пільги** – це встановлені законодавством для відповідних категорій осіб блага (соціальні, професійні, податкові), змістом яких є звільнення від виконання певних обов'язків або надання додаткових можливостей майнового чи немайнового характеру. Предмет неправомірної вигоди становлять пільги як майнові так і немайнові, адже закон не містить жодних винятків чи уточнень із цього приводу. Отже, під пільгами слід розуміти повне або часткове звільнення особи від виконання певних обов'язків, при цьому таке звільнення, як правило, може набувати зовні законного характеру, тобто здійснюватися на підставі певного повноважного правового чи організаційного рішення, утім саме рішення про надання пільг є незаконним, що, власне, і робить такі пільги неправомірною вигодою. У цьому

¹ Джужа О.М., Савченко А.В., Черней В.В. (ред.). (2018). Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Юрінком Інтер. 1104 с.

контексті слід відрізняти пільги та переваги, оскільки пільги є звільненням особи від виконання нею певних дій (обов'язків) і не співвідносяться прямо з виконанням чи невиконанням дій (обов'язків) іншими особами, а переваги ж передбачають певні привілеї стосовно інших, а отже, стосуються не просто виконання чи невиконання дій (обов'язків) самим адресатом, але й виконання дій (обов'язків) іншими особами **Послуга** – діяльність виконавця з надання (передачі) споживачеві певного визначеного договором матеріального чи нематеріального блага, що здійснюється за індивідуальним замовленням споживача для задоволення його особистих (житлово-комунальні; з перевезення пасажирів та вантажів; з технічного сервісу; із працевлаштування; з організації відпочинку; у галузі охорони здоров'я; у сфері громадського харчування; освітні; поштового зв'язку; мобільного зв'язку та доступу до мережі Інтернет; із розроблення, документації та запровадження системи управління; ритуальні; фінансові; соціальні).

Нематеріальні активи – це право власності на результати інтелектуальної діяльності, у тому числі промислової власності, а також інші аналогічні права, визнані об'єктом права власності (інтелектуальної власності), право користування майном та майновими правами платника податку, в установленому законодавством порядку, у тому числі набуті в установленому законодавством порядку права користування природними ресурсами, майном і майновими правами (пп. 14.1.120 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України)¹. Таким чином, нематеріальні активи це об'єкти права інтелектуальної власності, що можуть бути оцінені в грошовому еквіваленті (патент на винахід, корисну модель, ноу-хау, промисловий зразок, права на топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, торгову марку чи комерційне найменування, авторське право), а також право на використання надр чи інших природних ресурсів. У пп. 14.1.40 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України названо ще один вид нематеріального активу – гудвіл (вартість ділової репутації) – і зазначено, що його вартість визначається як різниця між ринковою ціною та балансовою вартістю активів підприємства як цілісного майнового комплексу, що виникає в результаті використання кращих управлінських якостей, домінуючої позиції

¹ Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

на ринку товарів, послуг, нових технологій тощо. Ділова репутація – сукупність підтвердженої інформації про особу, що дає можливість зробити висновок про професійні та управлінські здібності такої особи, її порядність та відповідність її діяльності вимогам закону. Такі фактори спеціально не виділяються і не враховуються, але є реальним джерелом прибутку.

Для розуміння сутності цього поняття необхідно з'ясувати різницю між поняттями «гудвіл» та «ділова репутація». Ділову репутацію, що є особистим немайновим благом, трактують як усталену оцінку фізичної особи, що ґрунтується на наявній інформації про її позитивні та негативні суспільно значущі діяння (поведінку) у певній сфері (професійній, підприємницькій, службовій тощо). Це суспільна думка про особу з погляду моралі певного суспільства чи соціальної групи. У такій інтерпретації поняття ділової репутації наближається до поняття гідності та честі (ст. 297 Цивільного кодексу України), що є підставою для ототожнення цих понять. Чи не єдина суттєва відмінність між ними полягає в тому, що честю (як і гідністю) наділена тільки фізична особа, а ділова репутація як особисте немайнове благо притаманна як фізичним, так і юридичним особам (суб'єктам господарювання). Гудвіл — це грошова оцінка, тобто вартість ділової репутації. Одним з елементів нематеріальних активів є криптовалюта. Віртуальний актив – цифрове вираження вартості, яким можна торгувати у цифровому форматі або переказувати і яке може використовуватися для платіжних або інвестиційних цілей. Найпоширенішою і найдорожчою криптовалютою є біткоїн (Bitcoin), яка була створена у 2008 р. Відзначимо і те, що 30 травня 2018 р. була прийнята Директива (ЄС) 2018/843 Європейського Парламенту і Ради про внесення змін до Директиви (ЄС) 2015/849 щодо запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей чи фінансування тероризму та внесення змін до Директив 2009/138/ЄС та 2013/36/ЄС, яка спрямована на протидію злочинності у сфері ринку криптовалют та охоплення всіх потенційних можливостей їх використання і Директива чітко закріплює, що криптовалюту можна використовувати як платіжний засіб. Таким чином, віртуальна валюта сьогодні починає виконувати функцію засобу накопичення, виступати засобом збереження активів, своєрідним «цифровим золотом». Її перевагу вбачають у тому, що ані держава, ані будь-хто інший не може

забрати цифрові гроші, на кшталт тих, що знаходяться в гаманці, в сейфі вдома, чи на депозиті в банку. Ця ж властивість криптовалюти водночас робить її потенційно вигідним «фінансовим інструментом» в межах корупційної діяльності. Крім того, враховуючи нову форму декларації, що діє з 01 грудня 2021 р., за якою при декларуванні криптовалюти необхідно зазначати її вид, дату набуття, кількість, вартість, постачальника послуг та інформацію про особу, якій належить об'єкт. Ознаками криптовалюти, як предмета корупційного кримінального правопорушення: фізична, економічна, юридична. Фізична ознака характеризує технічні аспекти функціонування криптовалюти, економічну ознаку визначає ціна, яку за неї можуть заплатити зацікавлені особи, а юридична ознака встановлюється на підставі послідовного аналізу передбачених чинним законодавством видів об'єктів цивільних прав. Отже, у контексті кримінально-правового регулювання криптовалюта представляє собою дані в електронному вигляді, що мають ціну та є предметом реалізації права на інформацію. Привабливість криптовалют для злочинного світу пов'язана з тим, що в основі біткойна та інших криптовалют лежить принцип децентралізації та система блокчейн (Blockchain): електронні гроші не мають прив'язки і не контролюються жодним фінансовим органом якої-небудь країни, користувачі системи залишаються анонімними і мають рівні статуси. Таким чином, головною перевагою криптовалюти є її анонімність, оскільки персональні дані власника електронного гаманця зберігаються в таємниці це лише набір символів, по яких неможливо вичислити власника, тому неможливо упізнати ім'я або адресу такого користувача, причому історія транзакцій є відкритою інформацією. Хоча, bitcoin не такий анонімний, як прийнято вважати, оскільки використовує систему blockchain, яка слугує віртуальним записом усіх транзакцій в мережі. Blockchain є загальнодоступним, тобто кожен, хто має достатній рівень комп'ютерної грамотності, може відстежувати цифрові сліди анонімних трейдерів. Вартість криптовалюти нічим не забезпечена, визначаючись ситуативно на підставі попиту та пропозиції, а єдиний орган, що встановлює курс до національних валют, відсутній. Проте корисні властивості криптовалюти (захищеність, конфіденційність, децентралізація, майже миттєвий переказ у будь-яку частину світу) забезпечують стабільний попит на неї. Приклади визначення ціни на криптовалюту

можна побачити на таких майданчиках, як Bitfinex, Bitstamp, Coinbase. Типовий підхід до визначення ціни криптовалюти полягає в тому, що вона дорівнює ціні останньої за часом біржової операції. Також ціна криптовалюти може обчислюватись як середнє арифметичне операцій, проведених за певний період на одному або кількох майданчиках (наприклад, Bitcoin Liquid Index). Таким чином, *криптовалюта* – цифрова система платежів та грошових переказів, засновану на новітніх технологіях за принципами криптографії з метою функціонування як безпечної, анонімної, засновану на децентралізованому зберіганні інформації стану рахунків та транзакцій, застосування криптографічних алгоритмів для забезпечення цілісності, також як нематеріальні активи, які являють собою систему розрахунків із постійно змінною вартістю, відсутність контролю зі сторони центробанків.

Будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру (швидше вирішення питання, порушення конкурсних процедур, надання інсайдерської інформації, публічне схвалення, заохочення) – це такі вигоди, які не можливо виміряти (оцінити) у матеріальному чи грошовому еквіваленті, але які можуть бути формою неправомірної вигоди. Що стосується неправомірності (незаконності, безпідставності) вигоди полягає в тому, що відповідні блага чи інші вигоди пропонуються, обіцяються, надаються або одержуються в розмірі, який не відповідає обсягу виконаної роботи, або з порушенням порядку її правомірної оплати, або з порушенням порядку виконання таких дій, або з порушенням заборони щодо них, або з їх незаконністю; іншими словами – в усіх випадках відсутні необхідні юридичні підстави. Отже, конструкція «без законних на те підстав» означає, що в особи, яка пропонує, обіцяє, надає зазначені вигоди, так само, як і в особи, яка приймає пропозицію, обіцянку їх надати чи одержує їх, немає визначених безпосередньо в законі підстав для цього у формі прямого дозволу. Це означає, що в особи, яка обіцяє, пропонує чи надає зазначені предмети, так само, як і в особи, яка їх одержує, немає визначених безпосередньо в законі підстав для цього у формі прямого дозволу. Такий дозвіл міститься, наприклад, у нормах ч. 2 ст. 8 Закону «Про запобігання корупцією», згідно з якими особи, зазначені у п. 1 та підпунктах «а», «б» п. 2 ч. 1 ст. 4 Закону «Про запобігання корупцією», можуть: а) приймати дарунки від близьких осіб;

б) у певних випадках приймати дарунки від інших осіб; в) одержувати загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси¹.

IV. ВИСНОВКИ

Корупція — багатогранне явище, яке має масове соціальне явище в системі державної влади, окремо це питання стосується корупційних ризиків, які виникають при перетинанні державного кордону, особливо при отриманні неправомірної вигоди. Відповідно до статті 22 Закону України «Про запобігання корупції» посадовим особам забороняється використовувати свої службові повноваження або своє становище та пов'язані з цим можливості з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб. За корупцію існує зокрема дисциплінарна, адміністративна та кримінальна відповідальність. Коли громадяни скаржаться на корупціонерів і пропонують можливі справедливі покарання для них, то це все зазвичай у межах кримінальної відповідальності та (в більшості випадків) це стосується ст. 368 КК України (щодо випадків прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою).

На теперішній час особливо проблемним є питання, що стосується віртуальних активів, а саме криптовалюти, як одного з видів нематеріальних активів, яке виступає однієї з ознак неправомірної вигоди. У цьому контексті зазначити — запорукою того, що ринок віртуальних активів в Україні буде працювати ефективно, є: запровадження чіткої та однозначної термінології (охоплює суб'єктів та правовідносини, які існують в державах світу); визначення правил взаємодії держави з учасниками ринку віртуальних активів та належний контроль за ними; внесення змін та доповнень до адміністративного та кримінального законодавства України, в частині гарантування реалізації положень чинного законодавства України щодо функціонування системи віртуальних активів; застосування конкретних заходів відповідальності за допущені порушення на ринку віртуальних активів.

Враховуючи завдання оптимізації системи запобігання та протидії корупції забезпеченням дієвого та ефективного її функціонування

¹ Хавронюк М. І. (ред.) (2018). Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції». Київ: Ваіте. 472 с.

відповідно специфіки здійснюваних повноважень функцій органів Державної прикордонної служби України рівнях виступає повне, об'єктивне та всебічне встановлення причин та умов, що сприяли вчиненню особовим складом Державної прикордонної служби України корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, вивчення обставин, що можуть стати передумовами до їх вчинення. Також, забезпечення доброчесності прикордонників, формування в особового складу нетерпимості до проявів корупції, підвищення рівня правової свідомості.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Джужа О.М., Савченко А.В., Черней В.В. (ред.). (2018). Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Юрінком Інтер. 1104 с.
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Хавронюк М. І. (ред.) (2018). Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції». Київ: Ваіте. 472 с.
4. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
5. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

REFERENCES

1. Dzhuzha O. M., Savchenko A. V., Chernei V. V. (ed.) (2018). Naukovo-praktychnyy komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrayiny [Scientific and practical commentary on the Criminal Code of Ukraine]. 2nd ed., revision. and added. Kyiv: Yurinkom Inter. 1104 p. [in Ukrainian]
2. Criminal Code of Ukraine: Law of Ukraine of April 5, 2001. No. 2341-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian]
3. Khavroniuk M.I. (ed.) (2018). Naukovo-praktychnyy komentar do Zakonu Ukrayiny "Pro zapobihannya koruptsiyi" [Scientific and Practical Commentary to the Law of Ukraine 'On Prevention of Corruption']. Kyiv: Vaite. 472 p. [in Ukrainian]
4. Tax Code of Ukraine: Law of Ukraine of December 2, 2010. No. 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> [in Ukrainian]
5. Civil Code of Ukraine: Law of Ukraine of January 16, 2003. No. 435-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian]